

تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته الهیات و معارف اسلامی

گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

اهل بغی از منظر فقه اسلامی و پیامدهای آن در روابط بین الملل

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا کیخا

استاد مشاور:

دکتر پرویز رضا میرلطفی

تحقیق و نگارش:

منیره رضایی

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

بهمن ۱۳۹۳

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان اهل بغي از منظر فقه اسلامی و پیامد های آن در روابط بین الملل قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی توسط دانشجو منیره رضایی با راهنمایی استاد پایان نامه دکتر محمدرضا کیخا تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

منیره رضایی

این پایان نامه ... واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ... توسط هیئت داوران بررسی و درجه ... به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی	امضاء	تاریخ
استاد راهنما: دکتر محمدرضا کیخا		
استاد راهنما:	-	
استاد مشاور: دکتر پرویز رضا میرلطفی		
داور ۱: دکتر امیر حمزه سالارزائی		
داور ۲: دکتر عبدالرسول حسنی فر		
نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر حسین خاکپور		

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب منیره رضایی تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است .

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: منیره رضایی

امضاء

تقدیم به:

مادر پاکی ها زهرا

و به امام غایب از نظرها :

امام مهدی، موعودِ موجود (عج)...

سپاسگزاری

این حمد و سپاس الله، بنده نواز بی نیاز و قدر می دایم وجود نازنین بقیه الله را .
این نوشته که بنابر رویه پایان تحصیلات در دوره کارشناسی ارشد، نگاشته شده، حاصل تلاش اساتید معظمی است که شاگردی در محضر آنان برای حقیر افتخاری بزرگ محسوب می شود. لذا به رسم "من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق" از همه آن بزرگواران به ویژه اساتید گرانقدر؛ **جناب آقای دکتر محمد رضا کیخا ؛ استاد محترم راهنما و جناب آقای دکتر پرویز رضا میرلطفی ؛** استاد محترم مشاور تشکر فراوان دارم. همچنین، از خانواده و پدر و مادر بزرگوارم ، که زمینه تحصیل علم را برای بنده فراهم نمودند و همسر صبور و قانعی که خانه را مهبیای کار پژوهشی نمود و از حق تفریح خود گذشت ، کمال سپاسگزاری را دارم .

چکیده:

یکی از جرایم سیاسی، شورش علیه حکومت اسلامی در داخل نظام است که از آن در فقه اسلامی به «بغی» تعبیر می شود.

داعیه ی حکومت اسلامی زمانی عملی می شود که هرآنچه از اصول و مبانی حکومت داری اسلامی برای اجرا میسر است، در عرصه ی عمل به عنوان اولویت حاکمان قرار گیرد و امت نیز مکلفند به تبعیت از ولی، احکام الهی را اقامه کنند. بستر اجرای جمیع احکام اسلام، حکومت اسلامی است و اقتدار و ضعف این حاکمیت ارتباط مستقیم با شدت و ضعف در نحوه ی اجرای این احکام دارد. شاید به همین دلیل باشد که شارع مقدس، از جمله شدید ترین مجازاتها را معارضه و قیام علیه حکومت اسلامی دانسته است. در حکومت اسلامی ایران که به محوریت ولایت فقیه شکل گرفته نیز ممکن است از سوی برخی عناصر داخلی با این مشکل مواجه شود.

این پژوهش با عنوان «اهل بغی از منظر فقه اسلامی و پیامدهای آن در روابط بین الملل» در صدد ایجاد رابطه بین بغی با فتنه، ترور و... است. سوالات اصلی که در این پژوهش مطرح گردیده عبارتند از: ۱- چه ارتباطی بین بغی و تروریسم است؟ ۲- آیا تکفیری ها و داعشیان از باغیان اند؟

این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی به تبیین این فرضیات می پردازد که، ۱- از آنجا که تروریسم عبارت است از: کردار گروه های مبارزی که برای رسیدن هدف های سیاسی خود دست به کار های خشونت آمیز و هراس انگیز می زنند و بغی عبارت است از: تعدی، تجاوز از حد، ظلم، حسد، می توان گفت که بغی از زیر شاخه ها و زیر مجموعه های تروریسم محسوب می شود. ۲- می توان تکفیری ها و داعشیان را باغیان امروزی خواند، چون تمام شرایط تحقق بغی را دارا هستند.

یافته های پژوهش بیانگر این است که رابطه ی بسیار نزدیک و مستقیمی بین بغی با هر یک از مصادیق فتنه، ترور و گروهک های تکفیری و داعشی وجود دارد بنحوی که می توان فتنه گران و تروریست های داخلی در هر نظام اسلامی را باغی خواند. عملکرد این گروه ها می تواند تاثیر بسزایی بر دیدگاه بین الملل نسبت به جهان اسلام داشته باشد زیرا تنها با یک اقدام می توانند چند گروهی و چند فرقه ای را در جهان اسلام پدید آورند و دید بین الملل را نسبت به یک پارچه بودن اسلام و مسلمانان را عوض کند. ضرورت انجام تحقیق تأثیری است که این گروه در روابط داخلی و بین الملل دارد به نحوی که بی توجهی به این گروه می تواند حکومتی را به مرحله فروپاشی برساند. از مهم ترین اهداف این پژوهش آشنایی با جرم بغی از منظر فقه اسلامی و عناصر دخیل در تحقق جرم بغی و نقش و اهمیت آنان در روابط بین کشورها

واژگان کلیدی: بغی، بغات، محارب، جرم سیاسی، بین الملل

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول کلیات تحقیق.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسأله.....	۴
۳-۱- پیشینه پژوهش.....	۵
۴-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۵
۵-۱- اهداف پژوهش.....	۵
۶-۱- سؤالات پژوهش.....	۶
۷-۱- فرضیات پژوهش.....	۶
۸-۱- روش پژوهش.....	۷
فصل دوم واژه شناسی بغی، احکام و شرایط آن.....	۸
۱-۲- پیشینه بغی.....	۹
۲-۲- واژه شناسی بغی.....	۱۰
۲-۲- ۱- معنی بغی در فرهنگ عصر نزول.....	۱۱
۲-۲- ۲- کاربرد قرآنی واژه ی بغی.....	۱۱
۲-۲- ۳- کاربرد حدیثی واژه بغی.....	۱۲
۲-۳- معنای سیاسی واژه بغی.....	۱۳
۲-۴- تعریف اصطلاحی بغی.....	۱۴
۲-۴- ۱- آیا بغی شامل خروج بر غیر معصوم هم می شود؟.....	۱۴
۲-۵- ایمان باغی.....	۱۷
۲-۶- احکام بغات.....	۱۸
۲-۷- انواع بغی.....	۲۱
۲-۸- عناصر دخیل در تحقق جرم بغی.....	۲۲
۲-۹- شرایط جنگ با بغات.....	۲۳
۲-۹- ۱- نقد شرط فوق (شرط اول).....	۲۴

۲۵	..... (شرط دوم) - ۲-۹-۲
۲۶	..... (شرط سوم) - ۳-۹-۲
۲۷	..... (شرط چهارم) - ۴-۹-۲
۲۸	..... (شرط پنجم) - ۵-۹-۲
۳۰	..... فصل سوم چگونگی مبارزه با اهل بغی
۳۱	..... ۱-۳-چگونگی مبارزه با اهل بغی
۳۱	..... ۲-۳-شیوه امام علی در مبارزه با اهل بغی
۳۱	..... ۱-۲-۳-جواز قتال با اهل بغی
۳۲	..... ۲-۲-۳-روشن‌گری و دعوت
۳۵	..... ۳-۲-۳-شبهه‌زدایی:
۳۶	..... ۳-۳-سیره امام مهدی(عج) در نبرد با اهل بغی
۳۶	..... ۱-۳-۳-نبرد امام مهدی(عج) با اهل بغی
۳۹	..... ۴-۳-تفاوت سیره مهدوی و علوی در نبرد با اهل بغی
۴۳	..... ۱-۴-۳-دیدگاه فقها پیرامون این روایات
۴۴	..... ۵-۳-قوانین و مقررات مربوط به بغات
۴۴	..... ۱-۵-۳-اتمام حجّت
۴۶	..... ۲_۵_آغاز نکردن جنگ
۴۶	..... ۳_۵_مهلت دادن:
۴۷	..... ۴-۵-۳-استفاده نکردن از سلاح‌های کشتار جمعی
۴۷	..... ۶-۳-مجروحان، اسیران و فراریان
۴۹	..... ۷-۳-اموال و بازماندگان
۵۱	..... ۸-۳-همسر و فرزندان
۵۲	..... ۹-۳-کشته‌ها
۵۴	..... ۱۰-۳-مدارک و مستندات
۵۴	..... ۱-۱۰-۳-قرآن
۵۵	..... ۱-۱۰-۳-اسباب نزول
۵۶	..... ۲-۱۰-۳-تفسیر آیه
۵۹	..... ۲-۱۰-۳-روایت
۶۰	..... ۳-۱۰-۳-سیره

۶۱	۳-۱۰-۴-اجماع.....
۶۱	۳-۱۰-۵-عقل.....
۶۱	۳-۱۱-جرم سیاسی در متون اسلامی.....
۶۳	۳-۱۱-۱-تفاوت بغی و جرم سیاسی.....
۶۵	۳-۱۱-۲-مزایای مجرمین سیاسی.....
۶۶	۳-۱۱-۳-نظریات مختلف در مورد جرم سیاسی.....
۶۸	۳-۱۱-۴-متن کامل طرح جرایم سیاسی.....
۶۸	۳-۱۱-۵-تعریف، دامنه و مصادیق جرم سیاسی.....
۷۰	۳-۱۱-۶-نحوه رسیدگی.....
۷۳	۳-۱۱-۷-سایر مقررات.....
۷۴	۳-۱۲-محاربه.....
۷۶	۳-۱۲-۱-تعریف و مصادیق محاربه در قوانین ایران در فصل هشتم آمده است.....
۷۶	۳-۱۲-۲-تفاوت بغی با محاربه.....
۷۹	۳-۱۳-بغی در قانون مجازات اسلامی : ۳-۱۳-۱-مفهوم بغی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵.....
۸۱	۳-۱۳-۲-مفهوم بغی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲.....
۸۴	فصل چهارم بغی، فتنه و ترور و پیامد های آن در روابط بین الملل.....
۸۵	۴-۱-تروریسم:.....
۸۶	۴-۱-۱-واژه شناسی ترور و تروریسم.....
۸۷	۴-۱-۲-ریشه یابی تروریسم.....
۸۸	۴-۱-۳-عوامل گسترش تروریسم.....
۸۸	۴-۱-۳-۱-دخالت دولتها در امر تروریسم.....
۸۸	۴-۱-۳-۲-دسترسی به سلاح های مخرب.....
۸۹	۴-۱-۳-۳-مصونیت مالی ناشی از اعمال مجرمانه.....
۸۹	۴-۱-۳-۴-سست بودن بعضی از مقررات بین المللی.....
۸۹	۴-۱-۴-مؤلفه موجود در تروریسم.....
۸۹	۴-۱-۴-۱-مؤلفه اول : خشونت و توسل به زور.....
۹۰	۴-۱-۴-۲-مؤلفه دوم: ایجاد فشار(سیاسی و ...)، وحشت و ترس.....
۹۰	۴-۱-۴-۳-مؤلفه سوم : اقدام غافلگیرانه، مخفیانه و ظالمانه.....
۹۱	۴-۱-۵-برخورد فقه با مسئله تروریسم.....

- ۹۱-۱-۵-۱-۴- رابطه اقدامات تروریستی و بغی .....
- ۹۲-۱-۵-۲-۴- حکم اقدامات تروریستی .....
- ۹۲-۱-۵-۲-۱-۴- اقدام تروریستی علیه مسلمانان .....
- ۹۴-۲-۴- داعش و تکفیری .....
- ۹۶-۱-۲-۴- حامیان داعش چه کسانی هستند؟ .....
- ۹۷-۳-۴- رابطه ی داعش و تکفیری با اهل بغی .....
- ۹۷-۱-۳-۴- حجت الاسلام احمد مبلغی .....
- ۹۹-۲-۳-۴- آیت الله عباس کعبی .....
- ۱۰۰-۳-۳-۴- گروهک های داعش و تکفیری ازباغیان اند .....
- ۱۰۱-۴-۴- مفهوم سیاست خارجی .....
- ۱۰۲-۱-۴-۴- سیاست خارجی، سیاست بین الملل و روابط بین الملل .....
- ۱۰۲-۲-۴-۴- خاستگاه سیاست خارجی .....
- ۱۰۳-۱-۲-۴-۴- هدف های کوتاه مدت و حیاتی .....
- ۱۰۳-۲-۲-۴-۴- هدف های میان مدت .....
- ۱۰۳-۳-۲-۴-۴- هدف های بلند مدت .....
- ۱۰۴-۳-۴-۴- ارزش ها و اعتقادات .....
- ۱۰۴-۴-۴-۴- زمینه-های تاریخی و فرهنگی .....
- ۱۰۴-۵-۴-۴- تصویر کلی از سیاست بین المللی .....
- ۱۰۴-۶-۴-۴- برداشتها .....
- ۱۰۵-۷-۴-۴- مشکلات داخلی و افکار عمومی .....
- ۱۰۵-۸-۴-۴- نیازهای داخلی .....
- ۱۰۵-۵-۴-۴- سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در آئینه قانون .....
- ۱۰۶-۶-۴-۴- اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران .....
- ۱۰۹-۷-۴- روابط بین الملل .....
- ۱۱۰-۱-۷-۴- انواع روابط بین الملل .....
- ۱۱۰-۲-۷-۴- عناصر و عوامل روابط بین الملل .....
- ۱۱۱-۳-۷-۴- انگیزه های ایجاد روابط بین الملل .....
- ۱۱۱-۴-۷-۴- الگوهای مطالعه روابط بین الملل .....
- ۱۱۳-۵-۷-۴- تئوری های مهم روابط بین الملل .....

۱۱۳.....	۶-۷-۴-وابستگی متقابل.....
۱۱۴.....	۷-۷-۴-نظریه بازی ها.....
۱۱۴.....	۸-۷-۴-هم‌گرایی.....
۱۱۴.....	۹-۷-۴- اصول روابط بین‌الملل.....
۱۱۵.....	۱۰-۷-۴- قواعد و مقررات مهم روابط بین‌الملل.....
۱۱۵.....	۸-۴-پیامد های اهل بغی (تکفیری ها و داعشی ها)در روابط بین الملل.....
۱۱۵.....	۱-۸-۴-تاثیر داعش در بعد ملی بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران.....
۱۱۸.....	۲-۸-۴-تاثیر داعش بر بعد منطقه ای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران.....
۱۱۸.....	۳-۸-۴-تاثیر داعش بر بعد بین المللی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران.....
۱۲۱.....	۴-۸-۴- تأثیرگذاری جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با تروریسم و ایجاد امنیت در منطقه.....
۱۲۴.....	فصل پنجم نتایج و پیشنهادات و منابع.....
۱۲۵.....	۱-۵- نتایج.....
۱۳۳.....	۲-۲-پیشنهادهات.....
۱۳۶.....	فهرست منابع.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

با مراجعه به کتب تاریخ اسلام، درمیابیم که از همان بدو ظهور اسلام، جرایمی به وقوع پیوسته است؛ که صیغه ی سیاسی داشته اند. سوء قصد علیه جان پیامبر (ص) توطئه برای براندازی حکومت اسلامی، تحریک مردم برای ضدیت با پیامبر و شورش و قیام در برابر حکومت و ... نمونه هایی از این جرایم می باشند از همان ابتدای ورود پیامبر به مدینه، افراد متعددی از مشرکان و کسانی که به ظاهر اسلام آورده بودند، به انحاء مختلف، دست به مخالفت با این حکومت نوپا زدند؛ که بسیاری از آنها را می توان از مصادیق بغی به شمار آورد. تصمیم گروهی از منافقین به ترور پیامبر، هنگام بازگشت از غزوه تبوک (سبحانی، ۱۳۷۰ ج ۲، ۴۰۵)، طراحی نقشه قتل پیامبر، توسط یهودیان بنی نضیر، که با مسلمانان پیوند صلح بسته بودند. (خویی زاده، ۱۳۸۰، ۱۴۵) اقدام به ساختن مسجد ضرار، با هدف مقابله با حکومت اسلامی و ... (سبحانی ۱۳۷۰، ۲، ۴۸۵) از نمونه های جرایم سیاسی رخ داده در زمان پیامبر (ص) است.

آنچه از کتب تاریخی بر می آید، آن است که پیامبر اسلام (ص) حکم ثابت و مشخصی در مورد این جرایم نداده اند. به این معنی که حدی را در مورد این قبیل از اقدامات مقرر نکرده اند، بلکه به تناسب، مجازات هایی چون قتل و حبس در باره ی آنها معمول داشته است و یا ایشان را مورد عفو قرار می دادند.

در زمان خلفای راشدین نیز، حرکت هایی علیه حکومت صورت پذیرفت، که می توان آنها را هم از مصادیق بغی به شمار آورد. در زمان ابوبکر، حرکتها و شورش هایی در برخی از نقاط تحت سیطره ی مسلمانان رخ داد؛ ارتداد گروهی از مسلمانان بعد از مرگ پیامبر به علل مختلف و امتناع گروهی از پرداخت زکات به حکومت مرکزی از جمله ی این مواردند. (آیتی، ۱۳۶۱، ۵۹۳)

در زمان حکومت اسلامی امام علی (ع) سه واقعه مهم یعنی؛ جنگ جمل، صفین و نهروان رخ داد، که مهمترین مستند بغی در حقوق جزای اسلام است و فقهای امامیه یا اهل سنت، همواره در تعریف بغی و حدود و ثغور آن و نیز نحوه ی برخورد با این مجرمان، به سیره ی آن حضرت استناد نموده اند.

جنگ صفین از طرف معاویه که حضرت با زمانداری حکومت اسلامی، وی را از امارت دمشق و شام برکنار کرد، برپاشد که نهایتاً با جریان حکمیت به نفع معاویه به پایان رسید. از نتایج همین جنگ جدایی گروهی از

مسلمانان از جامعه اسلامی و مقابله ایشان با حکومت اسلامی بود که در تاریخ به خوارج معروف هستند. ایشان با تاولی که از حکمیت داشتند آن را منحصر به خداوند می دانستند، لذا از جامعه اسلامی جدا شدند و به مبارزه مسلحانه علیه مسلمانان روی آوردند و حضرت علی (ع) در نبرد موسوم به نهروان ایشان را منهدم ساخت. (خویی زاده، ۱۳۸۰، ۲۵۹)

سیره ی حضرت علی (ع) در شروع جنگ و در نحوه ی برخورد با اسرا و مجرو حان خوارج مهمترین مستند بغی است. جنگ جمل هم به تحریک گروهی از اصحاب همراه با عایشه، همسر پیامبر بود که دست به جنایاتی نیز زدند. ایشان نیز از سپاه امام علی (ع) شکست خوردند. به هر حال شورش ناکثین، قاسطین و مارقین را از نخستین اقدامات باغیان در تاریخ حکومت اسلام برشمرده اند. (خویی زاده، ۱۳۸۰، ۲۵۷)

چنان که بیان شد، هرچند در زمان پیامبر (ص) و خلفای بعد از ایشان و حکومت های بعدی جرمی تحت عنوان بغی وجود نداشت؛ اما نمونه هایی که امروزه با این نام شناخته می شوند و مصداق بغی هستند، در طول تاریخ اسلام اتفاق افتاده است و سیره ی ائمه معصومین در این مورد، شرعی برای تقنین احکام مربوط به بغی است. لذا می توان ادعا نمود که احکام و مقررات مربوط به بغی را می توان در حقوق اسلام پیدا نمود.

جرم سیاسی مفهومی تازه و گسترده است، که مصادیق بسیاری را در می گیرد و موضوع بغی، که به عنوان یک موضوع حقوقی مستقل در فقه شیعه بیان شده است می تواند یکی از مصادیق مهم و اساسی آن به شمار رود؛ پدیده ی جرم سیاسی و برخورد با مرتکبان این جرم در هر حکومتی امری اجتناب ناپذیر است، زیرا کم تر نظامی می توان یافت در درون خود با گروهی از مخالفان روبرو نباشد. حکومت اسلامی از جمله نظام هایی است که به دلیل موقعیت و اهمیتی که دارد، در هر زمانی با گروهی از مخالفان خود در داخل نظام روبرو بوده و هست، به ویژه در ایران کنونی که انقلابی اسلامی به رهبری مرجعیت شیعه به ثمر نشست و حکومتی اسلامی به محوریت ولایت فقیه شکل گرفت و هم اینک استوارتر پیش می رود تا زمینه ی برقراری حکومت عدل جهانی ولی عصر را فراهم آورد.

از همان آغاز شکل گیری حکومت اسلامی در ایران، برخی عناصر داخلی به دلیل توجیه نادرست و تاثیرپذیری از قدرت های بزرگ، با انقلاب و نظام ارزشمند حکومت اسلامی به مخالفت برخاستند. این حکومت، که ثمره ی خون هزاران شهید است، این حق را دارد که مانند هر حکومت دیگری با استفاده از دستورات سیاسی اسلام، برای حفظ کیان و اقتدار خود با مخالفان و دشمنان داخلی خود برخوردی قاطع کند. با این مقدمه، جرم بغی را که در حقوق کیفری اسلام، دارای ماهیتی سیاسی بوده و به عنوان جرم سیاسی مورد بحث و بررسی صاحب

نظران حقوقی اسلامی قرار گرفته است؛ مورد توجه قرار داده و پیامد های آن را در روابط بین الملل مورد بررسی قرار می دهیم و به این سوال که آیا تروریسم های تکفیری و داعش باغی محسوب می شوند، یاخیر؟ پاسخ خواهیم داد.

۱-۲- بیان مسأله

اندیشه برخورد قاطع با اقدامات مخل امنیت حکومت، با ورود بشر به عرصه تمدن و شکل گیری حکومت ایجاد شد و آنچه به این اندیشه قوت می بخشد، تمرکز بر حفظ قدرت مرکزی است. از این رو، هر نظامی به خود حق می دهد تا برای حفظ کیان خویش، برخوردی قاطع با دشمنان و مخالفان داخلی خود نماید و مجازات های شدیدی مانند اعدام و مصادره اموال را برای اخلال گران در امنیت نظام، پیش بینی کند. این موضوع در حقوق اسلامی تحت عنوان «بغی»، از همان اوایل تشکیل حکومت اسلامی، در زمان خلفای بعد از پیامبر اکرم (ص) به ویژه در دوران کوتاه حکومت امام علی (ع) مورد توجه بود.

فقها از سه گروه از اهل بغی با عناوین «ناکثان، قاسطان و مارقان» که در دوران خلافت حضرت امیر (ع) علیه حکومت، دست به شورش و جنگ زدند یاد می کرده اند. از این رو، در فقه اسلامی اهل بغی کسانی هستند که در اثر اعتقاد نادرست به تاویلی فاسد، که آن را دلیل شرعی انگاشته اند، بر امام یا نائب او، خروج می کنند و دارای قدرت و شوکتی هستند. از نظر فقها، آیه نهم سوره مبارکه حجرات، ریشه قرآنی بغی و از مستندات آن، در مقام بیان تکلیف مسلمانان به هنگام مواجهه با گروه سرکشی است که از حدود خود خارج شده و متعرض گروه دیگر می شود

مفهوم بغی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ در چند ماده به عنوان مصادیقی از جرم محاربه ذکر شده بود، اما با تصویب قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ این مفهوم، عنوان مستقل (بغی) به خود گرفت.

در این پژوهش سعی داریم تا با شناخت جرم بغی و عناصر دخیل در آن رابطه ی آن را در روابط بین الملل بررسی کنیم.

۱-۳- پیشینه پژوهش

بر اساس بررسی های به عمل آمده پژوهشی که به طور مستقل به این موضوع پرداخته باشد یافت نشده است، اما پژوهش هایی که مرتبط بابخشی از موضوع هستند عبارتند از:

۱. بغی یا جرم سیاسی از نظر اسلام از سید محمد حسن مرعشی ،

۲. بررسی فقهی بغی و نسبت آن با نافرمانی مدنی از حجه الاسلام و المسلمین مهدی پورحسین

۳. سیاست داخلی اسلام در مبارزه با اهل بغی از رضا وطن دوست

۴. نظام دفاعی اسلام از مهدی عزیزیان

۵. معنای "بغی" و ارتباط آن با جرایم سران داخلی فتنه از اکبری

۱-۴- اهمیت و ضرورت تحقیق

پدیده جرم سیاسی و برخورد با مرتکبان این جرم در هر حکومتی امری اجتناب ناپذیر است و حکومت اسلامی از جمله نظام هایی است که به دلیل موقعیت و اهمیتی که دارد در هر زمانی با گروهی از مخالفان خود در داخل نظام روبه رو بوده و هست، بویژه در ایران کنونی که انقلاب اسلامی به مرجعیت شیعه به ثمر نشست و حکومتی اسلامی به محوریت ولایت فقیه شکل گرفته تا زمینه ای جهت برقراری حکومت عدل مهدوی فراهم شده از آنجا که این امر یک انحراف بزرگی در بین مسلمانان است نیاز به ریشه یابی اساسی دارد تا آسیبهای آن را بر اسلام و مسلمین در سطح داخلی و بین المللی آشکار گردد بنابراین لازم است که ابعاد مختلف جرم سیاسی بغی از منظر فقه اسلامی و پیامد های آن در روابط بین الملل بررسی شود تا از هرگونه تناقض و تعارض در جامعه اسلامی جلوگیری و پیش گیری شود.

۱-۵- اهداف پژوهش

۱- آشنایی با جرم بغی از منظر فقه اسلامی

۲- عناصر دخیل در تحقق جرم بغی

۳- تأثیر و اهمیت باغیان در روابط بین الملل

۴- نقش باغیان در فتنه ۸۸

۵- رابطه ی باغی و تروریسم

۱-۶-سؤالات پژوهش

- ۱- چه نسبتی بین باغی و محارب وجود دارد؟
- ۲- چه ارتباطی بین باغی و تروریسم است؟
- ۳- آیا فتنه گران، فتنه ۸۸ را می توان باغی محسوب کرد؟
- ۴- آیا تکفیری ها و داعشیان از باغیان اند؟
- ۵- پیامد های اهل باغی در روابط بین الملل چیست؟

۱-۷-فرضیات پژوهش

- ۱- به نظر می رسد نسبت بین محارب و باغی نسبت عموم و خصوص من وجه باشد زیرا اکثر شرایط تحقق باغی در محارب وجود دارد، ولی محارب به سبب عام تر بودن دارای شرایطی است که در باغی شرط نشده است.
- ۲- از آنجا که تروریسم عبارت است از: کردار گروه های مبارزی که برای رسیدن هدف های سیاسی خود دست به کار های خشونت آمیز و هراس انگیز می زنند و باغی عبارت است از: تعدی، تجاوز از حد، ظلم، حسد، می توان گفت که باغی از زیر شاخه ها و زیر مجموعه های تروریسم محسوب می شود.
- ۳- به نظر می رسد که بتوان با در نظر گرفتن شرایط تحقق باغی عمل برخی فتنه گران را باغی بیان کرد.
- ۴- شاید بتوان تکفیری ها و داعشیان را باغیان امروزی خواند، چون تمام شرایط تحقق باغی را دارا هستند.
- ۵- عملکرد این گروه می تواند تاثیر بسزایی بر دیدگاه بین الملل نسبت به جهان اسلام داشته باشد زیرا تنها با یک اقدام می توانند چند گروهی و چند فرقه ای را در جهان اسلام پدید آورند و دید بین الملل را نسبت به یک پارچه بودن اسلام و مسلمانان را عوض کند و همچنین موجب نگاه بدبینی مردم جهان به مسلمانان به عنوان افرادی خشونت طلب می شود که این خود نوعی انزجار برای اسلام محسوب می شود.

۱-۸-روش پژوهش

روش تحقیق در این پایان نامه بر اساس روش کتابخانه ای و از نوع تحلیلی _توصیفی است،لذا با مراجعه به کتب و مقاله و هر گونه منابع دیگری از جمله استفاده از سایت های معتبر و نرم افزارهای فقهی و حقوقی تدوین و تنظیم شده است.

فصل دوم

واژه شناسی بگی، احکام و شرایط آن

۲-۱- پیشینه باغی

نکته تاریخی بکارگیری این واژه در حق معارضان حکومت، این است که در پاره ای از روایات در باره عمار صحابی، از پیامبر حدیثی نقل شده: یا عمار سَتَقْتُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَه (بخاری، ۴۰۷ق، ج ۱، ص ۷۲؛ مسلم، ۹۵۵م، ج ۱، ص ۲۳)

خواهند کشت تو را آن دسته جمعیت باغی. بنابراین بحث باغی که در جنگ صفین میان امیرمؤمنان و معاویه اتفاق افتاد و عمار به دست لشگریان شام کشته شد، جنگ معاویه با حضرت جنگ باغیان با حکومت حق تفسیر شده، از این رو باغی محدود به دو حکومت نمی شود و شامل معارضان با حکومت هم می شود یا میان دو گروه و دسته از میان مؤمنین و مسلمین که جنگ در گرفته باشد، هم می شود و از باب محاربه هم نمی شود. بنابراین موضوع باغی توسعه صورت محاربه در شکل کلی و سیاسی آن ناظر به حرکت جمعی است.

در تاریخ اسلام، نخستین گروه بغات و شورشگران علیه حکومت اسلامی، گروه بغات در زمان حکومت امیر مؤمنان علیه السلام بودند که با عناوین قاسطین، ناکثین و مارقین، خوانده می شوند. اینان، با شعارهای ظاهر فریب، حدود پنج سال، چرخه پیشرفت حکومت اسلامی را کند کردند و سرانجام، چراغ پرفروغ عدالت را خاموش ساختند و بدین وسیله زمینه را برای پا گرفتن حکومت ستمگران و باطل گرایان و به قدرت رسیدن دشمنان اسلام، فراهم ساختند. بغات، در دوران حکومت امیرمؤمنان علیه السلام با ظاهری آراسته به دین و تمسک ظاهری به قرآن و شعارهای فریبنده، در مقابل آن امام معصوم علیه السلام قیام کردند و علیه آن حضرت شمشیر کشیدند. (عزیزیان، بی تا، ص ۱۷۷) خطر بغات، بسی بیشتر از خطر مشرکان است؛ زیرا باغیان، اهل قبله و مسلمانانند و به دلیل شبهه در دین، انحراف و کجی، تأویل (تفسیر به رأی) قرآن، و تعصب کورکورانه، به انحراف کشیده شده و از صراط مستقیم و حق دور گشته اند، (صبحی صالح، ص ۱۷۸، کلام ۱۲۲) امام علی علیه السلام فرمود: «تنها، امیر مؤمنان علیه السلام در نبرد با بغات پیشگام بود و بدون هیچ گونه تردید و اغماض و مسامحه ای به دفع این فتنه گران برخاست و برای زدن گردن کسانی که در دین خدا بدعت نهاده و میان مسلمانان به فساد و فتنه گری پرداخته بودند و قصد براندازی حکومت اسلامی را داشتند، شمشیر از نیام برکشید. آن حضرت فرمود: آگاه باشید، خداوند مرا دستور داده با تجاوز کاران و پیمان گسلان و تبهکاران در